

молодих учених (Хмельницький, 18 жовт. 2012 р.). Хмельницький : ХГПА, 2012. Вип.1. С. 164–174.

8. Попова Л. М. Екземпліфікація терміну «трансверсальність» у сучасному науковому просторі через призму підготовки майбутнього фахівця. *Інноваційна педагогіка*, 2022. Вип. 48. Т. 2. С. 165–169.

9. Непша О. В. Підготовка майбутніх учителів географії до організації дослідницької діяльності учнів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2022., № 83. С. 193–197.

REFERENCES

1. Borova, T., Ved, T., Chzhan, Ts. (2022). Formuvannya transversalnykh kompetentnosti u studentiv ZVO na osnovi hibrydnogo navchannia [Formation of transversal competences among students of higher education institutions on the basis of hybrid education]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka : elektronne naukove fakhove vydannia. Seriiia : Pedahohika*. 13(25). URL: [https://amp.org.ua/index.php/journal/article/download/457/39/7/\(data_zvernennia:17.11.2024\)](https://amp.org.ua/index.php/journal/article/download/457/39/7/(data_zvernennia:17.11.2024)). [in Ukrainian]

2. Ved, T. M. (2020). Teoretychni zasady formuvannia transversalnykh kompetentnosti na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva [Theoretical foundations of the formation of transversal competences at the modern stage of the development of society]. *Pedahohichni nauky : zb. nauk. prats*. 27. 138–142. [in Ukrainian]

3. Vozniuk, O. V. (2013). Rozvytok osobystosti pedahoha v umovakh tsyvilizatsiinykh zmin: teoriia i praktyka [The development of the teacher's personality in the conditions of civilization changes: theory and practice]: monohrafiia. Zhytomyr. [in Ukrainian]

4. Ziaziun, I. A. (2008). Kontseptualno-metodolohichni ta dydaktychni pidkhody do naukovoho osmyslennia pedahohichnoi osvithno-vykhovnoi problematyky. *Filosofiiia pedahohichnoi dii* [Conceptual-methodological and didactic approaches to the scientific understanding of pedagogical educational issues]: monohrafiia. Cherkasy. [in Ukrainian]

5. Luchaninova, O. P. (2022). Metodolohichniy kontsept osvithnykh trendiv: dystant yak adaptyvna osvita v umovakh suspilnykh zmin [Methodological concept of educational trends: distance learning as adaptive education in the conditions of social changes]. *Adaptyvni protsesy v osviti : zb. mater. (tez dopovidei) 1-ho Mizhnar. nauk.*

forumu. Kyiv-Kharkiv, 1 (4). S. 74–76. [in Ukrainian]

6. Malysheva, A. A. (2017). Osvitni kontseptsii z pidhotovky molodi u metodolohii profesiinoi osvity [Educational concepts for youth training in the methodology of professional education]. *Naukovyi visnyk. Seriiia «Filosofiiia»*. 48. 1. S. 191–197. [in Ukrainian]

7. Pavlenko, V. V. (2012). Stanovlennia ta rozvytok idei rozvyvalnoho navchannia [Formation and development of the idea of developmental]. *Naukovi zapysky. Istoryko-pedahohichni doslidzhennia v Ukraini : stan, problemy, perspektyvy : materialy mizhvuz. nauk.- prakt. konf. aspirantiv ta molodykh uchenykh (Khmelnitskyi, 18 zhovt. 2012 r.)*. Khmelnytskyi : KhHPA. 1. S. 164–174. [in Ukrainian]

8. Popova, L. M. (2022). Ekzemplifikatsiia terminu «transversalnist» u suchasnomu naukovomu prostori cherez pryzmu pidhotovky maibutnoho fakhivtsia [Exemplification of the term "transversality" in the modern scientific space through the prism of training a future specialist]. *Innovatsiina pedahohika*, 48. 2. S. 165–169. [in Ukrainian]

9. Nepsha, O. V. (2022). Pidhotovka maibutnykh uchyteliv heohrafii do orhanizatsii doslidnytskoi diialnosti uchniv [Preparation of future geography teachers for the organization of students' research activities]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitni shkolakh*. 83. S. 193–197. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОСТОЛЮВИЧ Марія Ігорівна – докторантка Рівненського державного гуманітарного університету.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів географії, методика навчання географії, краєзнавство та краєзнавча робота; теорія і практика формування екологічних знань.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOSTOLOVYCH Maria Ihorivna – doctoral student Rivne State Humanities University.

Scientific interests: professional training of future geography teachers, geography teaching methods, local history and local history work; theory and practice of environmental knowledge formation.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2024 р.

УДК 316. 7. 091

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-206-211

КУЛІКОВА Світлана Вікторівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0397-6853>

e-mail: s.v.kulikova@cuspu.edu.ua

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ ГАЛУЗІ В ПЕРІОД 2010-2023 РОКІВ

У статті автор розглядає основні напрями вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень у соціокультурній галузі.

Сучасні соціокультурні процеси є предметом активних досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Дослідження охоплюють широкий спектр тем, від теоретичних засад соціокультурних трансформацій до аналізу конкретних практик та проєктів.

Соціокультурна діяльність – це багатогранний процес, спрямований на творчий розвиток особистості, задоволення її культурних потреб та збагачення культурного середовища, яка здійснюється як професійними, так і непрофесійними суб'єктами і включає в себе створення, збереження, поширення та використання культурних цінностей. Соціокультурна діяльність відіграє важливу роль у формуванні культурного середовища та соціальній інтеграції, передбачає не лише збереження культурних цінностей, але й їхнє оновлення та популяризацію. Соціокультурна діяльність здійснюється через різноманітні форми і методи, включаючи освітні, дозвілєві, творчі та інші проєкти й спрямована на задоволення культурних потреб різних соціальних груп.

Дослідження соціокультурної сфери є ключовим для розуміння процесів творення, збереження та розвитку культурних цінностей, що дозволяє аналізувати вплив глобальних і національних трендів на культурне життя, оцінювати ефективність культурних політик та розробляти стратегії розвитку культурного сектору.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури автор робить висновок, що соціокультурну діяльність можна розглядати як самостійну галузь знань, яка синтезує досягнення культурології, соціології та педагогіки та як діяльність, пов'язану з виробництвом, репродукцією та трансформацією соціальних відносин, невід'ємною складовою якої є формування культурних норм та цінностей особистості, а також є найбільш ефективним засобом залучення молоді до системи суспільних відносин.

Ключові слова: культура, система цінностей, соціокультурна діяльність, особистість, соціокультурна галузь.

KULIKOVA Svitlana Viktorivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Art Education of Volodymyr Vinnichenko Central Ukrainian State University
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0397-6853>
e-mail: s.v.kulikova@cusp.edu.ua

MAIN DIRECTIONS OF DOMESTIC AND FOREIGN SCIENTIFIC RESEARCH IN THE SOCIO-CULTURAL FIELD

In the article, the author considers the main directions of domestic and foreign scientific research in the socio-cultural field.

Modern sociocultural processes are the subject of active research by both domestic and foreign scientists. Research covers a wide range of topics, from the theoretical foundations of sociocultural transformations to the analysis of specific practices and projects. Sociocultural activity is a multifaceted process aimed at the creative development of the individual, satisfaction of his cultural needs and enrichment of the cultural environment, which is carried out by both professional and non-professional subjects and includes the creation, preservation, distribution and use of cultural values.

Sociocultural activity plays an important role in the formation of the cultural environment and social integration, it involves not only the preservation of cultural values, but also their renewal and popularization. Sociocultural activity is carried out through various forms and methods, including educational, leisure, creative and other projects and is aimed at meeting the cultural needs of various social groups.

The study of the socio-cultural sphere is key to understanding the processes of creation, preservation and development of cultural values, which allows analyzing the impact of global and national trends on cultural life, evaluating the effectiveness of cultural policies and developing strategies for the development of the cultural sector.

Based on the analysis of scientific and pedagogical literature, the author concludes that sociocultural activity can be considered as an independent field of knowledge that synthesizes the achievements of cultural studies, sociology and pedagogy and as an activity related to the production, reproduction and transformation of social relations, an integral component of which is the formation of cultural norms and personal values, and is also the most effective means of attracting young people to the system of social relations.

Key words: culture, value system, sociocultural activity, personality, sociocultural industry.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна соціокультурна сфера зазнає глибоких трансформаційних змін у політичному, економічному, соціальному, інформаційному та культурному аспектах. Ці процеси, хоча й мають загальні тенденції, демонструють як значні конвергенції, так і суттєві дивергенції між вітчизняним та зарубіжним контекстами.

На відміну від зарубіжних країн, де соціокультурна сфера вже пройшла тривалий шлях розвитку, в Україні відбувається інтенсивний процес деконструкції традиційних культурних засад та конструювання нових моделей соціокультурної діяльності. Цей процес характеризується високим рівнем динаміки та інноваційності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різноманітні аспекти розвитку та становлення соціокультурної діяльності в Україні та за кордоном є предметом детального наукового дослідження вітчизняними вченими

Соціокультурна модернізація та трансформація українського суспільства кінця ХХ століття стали фокусом наукових досліджень таких вітчизняних вчених, як В. Андрущенко, Є. Борінштейн, Є. Головаха, М. Горлач, А. Кавалеров, С. Катаєв, В. Ларцев, М. Михальченко, А. Ручка та багатьох інших. Їхні наукові праці характеризуються глибоким теоретичним обґрунтуванням та ретельним аналізом емпіричних даних.

Значний внесок у розробку теорії розвитку соціокультурної діяльності зробили такі вітчизняні науковці, як С. Виткалов, М. Гавриленко, О. Ко-

півська, Н. Кочубей, Г. Лещук, І. Лисакова, Д. Малков, Я. Никорак, В. Степанов, Т. Спірина, І. Червінська, Ю. Щербина-Яковлева та інші.

Проблематика соціокультурних та політичних пріоритетів української нації в умовах глобалізації є фокусом наукових досліджень вітчизняних вчених, зокрема В. Аксьонової, Т. Гончарук-Чолач, В. Горового, А. Паршиної, О. Петінової, М. Петрушкевич, В. Попик, О. Онищенко, Л. Саракун, І. Скловського та інших.

Проблематика сутності поняття «соціокультурна діяльність» в контексті європейського досвіду була предметом наукових студій таких дослідників, як В. Власова, В. Коба, І. Тарновська та інших.

Основні процеси трансформації соціальної культури, що є предметом сучасних культурологічних досліджень в Україні, детально аналізуються в роботах таких вчених, як М. Бриль, Л. Дихнич, К. Гайдукевич, А. Гоцалюк, Ю. Ключко, М. Проскуріна, О. Шибєр та інших.

Мета статті – розглянути основні напрями вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень у соціокультурній галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мультидисциплінарні дослідження сучасних трансформаційних процесів у суспільстві, зокрема в Україні, об'єднують зусилля науковців з різних галузей знань: політології, соціології, культурології, філософії, етнології тощо. Соціокультурна складова не є винятком із загальних трансформаційних процесів і потребує особливої уваги дослідників.

Актуалізація проблем її розвитку вимагає системного аналізу, концептуалізації та наукового супроводу. В цьому контексті особливої ваги набуває дослідження й аналіз основних напрямів вітчизняних та зарубіжних наукових студій у соціокультурній галузі.

Нормативно-правовою базою для дослідження проблем культури в Україні є Закон України «Про культуру» № 2778-VI, який не лише визначає ключові поняття (культурні цінності, базова мережа закладів культури тощо), але й регулює всі аспекти культурної діяльності: від створення та збереження культурних цінностей до міжнародного культурного співробітництва, а також формулює основні засади державної культурної політики й визначає права та обов'язки суб'єктів культурної діяльності [4].

Система наукових досліджень у галузі соціокультурології в Україні представлена значним обсягом публікацій, зокрема монографій, збірників наукових праць, дисертацій та статей. Ці дослідження охоплюють широкий спектр проблем, від історичних аспектів до сучасних трендів у розвитку соціокультурної сфери.

Проблеми реалізації державної культурної функції та трансформаційні процеси в сучасній українській культурі стали предметом ґрунтовних досліджень О. Копієвської, яка розробила низку оригінальних теоретичних концепцій та практичних рекомендацій.

Дослідниця застосовує мультидисциплінарний підхід для вивчення процесів формування та реалізації культурної політики, враховуючи широкий спектр факторів, таких як політичні, економічні, соціальні, культурні, історичні, релігійні та ідеологічні особливості суспільства [6].

О. Копієвська вводить поняття «культурна матриця» як фундаментальну основу та вихідний пункт культурного розвитку. В контексті цивілізаційної матриці, авторка акцентує увагу на соціокультурній складовій, виокремлюючи такі її сталі характеристики, як територіальна приналежність, суспільно-політична організація, міжнародні відносини, етнічна ідентичність, роль еліт, культурні традиції, ціннісні орієнтації, ментальність, мовні та расові особливості, а також специфіка взаємодії з зовнішнім світом [6, с. 88]. Підсумовуючи, дослідниця характеризує культурну матрицю як приховану систему «інформаційних кодів», які детермінують основні властивості та напрями розвитку певної соціокультурної системи [6, с. 96].

Глибоке розуміння сучасної соціокультурної дійсності, як комплексного та багатоаспектного феномену, передбачає аналіз поняття «соціокультурна діяльність». Н. Кочубей пропонує власне бачення цього поняття, акцентуючи увагу на його ролі у сфері вільного часу та дозвілля.

Відповідно до досліджень Н. Кочубей, соціокультурна діяльність виступає як самостійна галузь знань, що синтезує досягнення культурології, соціології та педагогіки. Вона має тісний зв'язок з фундаментальними соціокультурними процесами, зокрема, соціалізацією та взаємодією особистості і суспільства [5, с. 16]. Н. Кочубей акцентує увагу на

постійному зростанні ролі та значення соціокультурної сфери в сучасному суспільстві. Авторка здійснює ретроспективний аналіз еволюції поняття «соціокультурна діяльність», простежуючи його трансформацію від «політико-освітньої» та «культурно-масової» роботи до сучасного науково обґрунтованого підходу [5, с. 23].

Н. Кочубей пропонує широке трактування соціокультурної діяльності як історично детермінованого, педагогічно орієнтованого та соціально значущого процесу трансформації культурних цінностей у контексті взаємодії індивіда та соціальних груп з метою розвитку кожного члена суспільства [5, с. 27].

Аналізуючи місце дозвілля як складову соціокультурної системи, Н. Цимбалюк звертає увагу на несистемний характер процесів модернізації та трансформації культурно-дозвілєвої сфери в сучасній Україні [11, с. 3]. У своїх дослідженнях Н. Цимбалюк проводить глибокий аналіз впливу інноваційних технологій на культурно-дозвілєву діяльність, виокремлюючи їх як ключовий фактор, що визначає ефективність сучасних соціокультурних процесів [11, с. 10–11].

Швидкі трансформації сучасної української соціокультурної дійсності стали предметом поглибленого наукового аналізу вітчизняних дослідників, що знайшло своє відображення у численних дисертаційних роботах. Зокрема, Є. Борінштейн пояснює високу динамічність та нестабільність вітчизняного соціокультурного простору складністю його структури, поліетнічністю та розгалуженістю системи соціального управління і на його думку, саме ці фактори обумовлюють хаотичний характер змін в українському суспільстві [1, с. 3]. Дослідник характеризує національну культуру як багатогранний соціокультурний феномен, який формує основу сучасної української соціокультурної реальності та визначає її здатність до самовідтворення та розвитку [1, с. 14–15].

Аналізуючи сучасні соціокультурні трансформації в Україні, Є. Борінштейн досліджує низку ключових аспектів, зокрема, процес інформатизації суспільства та вплив Інтернету, релігійну складову соціокультурних змін та трансформаційні процеси в сфері дозвілля, які, на думку автора, є концентрованим відображенням загальних соціокультурних перетворень. Автор досліджує феномен «нової соціально-художньої реальності», характеризуючи його як період глибоких трансформацій у художній сфері. Ці трансформації проявляються у полістилістиці, деідеологізації мистецтва, висуненні нових вимог до митців та аудиторії, розширенні меж художнього твору, посиленні ринкових відносин та комерціалізації мистецтва, а також у зникненні традиційних форм художньої діяльності [1, с. 19–20].

Сучасна вітчизняна дослідниця Т. Спіріна пропонує наступне визначення соціокультурної діяльності: це діяльність, пов'язана з виробництвом, репродукцією та трансформацією соціальних відносин, невід'ємною складовою якої є формування культурних норм та цінностей. Авторка також пропонує типологію соціокуль-

турної діяльності, виділяючи рекреативний, споживацький та творчий сегменти [10, с. 141].

Авторка стверджує, що соціокультурна діяльність є найбільш ефективним засобом залучення молоді до системи суспільних відносин та формування їхньої ціннісної системи. Т. Спіріна визначає соціокультурну діяльність як «органічну сукупність» різноманітних занять, які сприяють розвитку інтелектуальних, творчих та соціальних навичок молоді [10, с. 138].

Соціокультурна сфера є комплексним багаторівневим утворенням, що охоплює широкий спектр соціальної та культурної діяльності. Вона є невід'ємною складовою культурної політики на державному та регіональному рівнях, об'єднуючи зусилля громадських організацій, державних структур та інших інституцій. Теоретичні засади та практичні аспекти культурної політики детально розглянуті у працях О. Гриценка, який брав активну участь у розробці Закону «Про культуру» [3, с. 76].

Автор пропонує дві концептуальні моделі культурного простору. Перша, топологічна модель, розглядає тексти культури, їхніх авторів та аудиторію як окремі носії, які утворюють складну мережу взаємозв'язків. Інша модель, яку автор називає полісферичною, передбачає наявність таких ключових елементів, як спільна мова або комунікаційна сумісність, стабільні канали комунікації та спільні інтереси в соціальній, політичній та культурній сферах [3, с. 59–60].

Апелюючи до правових норм, автор формулює чітке визначення «національного культурного простору» як єдиної та цілісної системи, що охоплює всі сфери суспільно-культурної діяльності. До складу національного культурного простору входять мистецька, культурно-просвітницька, дозвіллева, освітня, наукова та інші сфери, а також сучасні комунікаційні платформи, такі як Інтернет та мас-медіа. У своїх працях О. Гриценко охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із сучасним культурним розвитком, зокрема, аналізує вплив пострадянського минулого на сучасну українську культуру та вивчає досвід розвинених країн у сфері культурної політики [3, с. 23].

С. Кучин пропонує комплексний підхід до аналізу соціокультурної сфери, розглядаючи її не лише в гуманітарному, а й в економічному та управлінському аспектах. Автор підкреслює, що соціокультурна сфера є сукупністю економічних об'єктів, які задовольняють різноманітні потреби індивіда, від спілкування та творчості до саморозвитку. При цьому особлива увага приділяється ролі державного управління в цьому процесі [7].

У рамках свого дослідження І. Петрова розглянула теоретичні засади та еволюцію таких понять як «соціокультурна сфера» та «соціокультурна діяльність». Дослідниця вважає, що сутність соціокультурної діяльності полягає в синтезі соціальної та культурної діяльності. Соціальна діяльність розглядається як цілеспрямована активність, детермінована соціальними ролями, тоді як культурна діяльність характеризується ціннісною орієнтацією і саме взаємодія цих двох складових, опосередкована діяльністю

різних суб'єктів й формує сутність соціокультурної діяльності [9, с. 27].

І. Петрова розглядає соціокультурну діяльність як процес, який передбачає активну участь індивіда. Вона виділяє такі важливі аспекти цього процесу, як: добровільність, внутрішня мотивація, розвиток творчих здібностей, формування комунікативних компетенцій та реалізацію особистісного потенціалу [9, с. 28–30].

І. Петрова виокремлює низку позитивних тенденцій у сучасній вітчизняній соціокультурній сфері. Зокрема, вона зазначає зростання поліфункціональності соціокультурної діяльності, яка охоплює різні сфери життя та впливає на різноманітні соціальні групи. До інших позитивних явищ належать відродження національної свідомості, активізація громадянського суспільства, розвиток творчості, реалізація цільових програм та динамічний розвиток індустрії розваг [9, с. 31–32].

Аналізуючи сучасний стан вітчизняної соціокультурної сфери, І. Петрова виокремлює низку негативних тенденцій, пов'язаних зі зростанням соціальної нерівності та матеріалістичними цінностями. До них належать: розрив між інноваціями та масовою свідомістю, втрата духовних цінностей, комерціалізація культури та стандартизація культурних потреб [8, с. 31].

Аналізуючи сучасну соціокультурну сферу, В. Любарець виокремлює такі ключові напрямки, як культура, освіта, дозвілля та соціальна педагогіка. За її твердженням, ефективне функціонування цих сфер вимагає наявності висококваліфікованих фахівців. У зв'язку з цим дослідниця розробляє концептуальні засади та пропонує авторську систему підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища [8, с. 17–19].

Аналізуючи зарубіжний досвід у сфері соціокультурної діяльності, слід звернути увагу на країни Балтії. Характерною рисою їхньої культурної політики є тісна співпраця з країнами Північної Європи в галузях культури, мистецтва та освіти. Доменіко Крізафуллі у своїх дослідженнях культурної політики Литви підкреслює необхідність враховувати як національні, так і європейські контексти. Автор наголошує на важливості залучення Литви до європейських культурних ініціатив та підкреслює роль культури у формуванні європейської ідентичності. Досліджуючи досвід реалізації проекту «Культурна столиця Європи», автор робить висновок про важливість європейської інтеграції для культурного розвитку Литви і на його думку, для успішної участі в європейських культурних ініціативах Литва має повністю розірвати з радянським минулим та активно працювати над зміцненням своїх позицій у ЄС [12].

Культурна політика Естонії характеризується значним акцентом на розвитку креативних індустрій, які сприяють створенню нових робочих місць та економічному зростанню. Паралельно з цим, естонська держава приділяє велику увагу збереженню та популяризації культурної спадщини, а також забезпеченню культурного розмаїття та інтеграції всіх соціальних груп [13].

Значний інтерес для нашого дослідження становлять розробки чеського експерта Яна Коштуряка щодо інновацій у культурі. Маючи багатий досвід роботи з транснаціональними та чеськими компаніями, професор Я. Коштуряк приділяє особливу увагу впровадженню інноваційних підходів у культурний сектор. Він акцентує на актуалізації інновацій, особливостях їх фінансування та ролі промислового дизайну та сучасних технологій. Автор виокремлює низку критично важливих компонентів інноваційної культури, які мають бути притаманні будь-якій організації. До них належать: здатність до ідентифікації нових можливостей, креативність у розробці та плануванні інновацій, ефективне впровадження інновацій, співпраця між різними підрозділами та загальне управління інноваційними процесами [15].

Сучасний соціокультурний простір Польщі характеризується високим рівнем динаміки та трансформації. За останні роки значно розширився спектр досліджень, охопивши такі актуальні теми, як функціонування нових медіа, розвиток інноваційних творчих практик, трансформації освітніх стратегій та інші сучасні феномени. Колективна праця польських науковців та практиків, що стала результатом конференції «Культура заново. Дослідження – тенденції – практика», присвячена дослідженню сучасних культурних інновацій в Польщі та розробці практичних інструментів їх реалізації в культурних інституціях. Автори підкреслюють динамічний характер культурних змін та акцентують на можливості реінтерпретації культурної спадщини в нових контекстах [14].

У сучасному культурному контексті особливої актуальності набувають дослідження польських науковців, присвячені діалоговим мистецьким проектам та ролі цифрових технологій у збереженні культурної спадщини. Автори підкреслюють, що такі практики сприяють демократизації культурного життя та забезпечують доступ до культурних цінностей широкому колу громадськості.

Особливий інтерес представляють дослідження польських науковців, присвячені техносоціальним інноваціям та їх впливу на культурний ландшафт. Зокрема, автори аналізують використання нових технологій у поєднанні з принципами відкритості та активної громадянської участі. Особливої уваги заслуговують урбаністичні студії, які досліджують вплив культурних заходів, організованих у громадських просторах на культурну мапу міста.

Сучасні соціокультурні дослідження в Польщі зосереджені на аналізі динаміки культурного життя та ролі культурних інституцій. Особливий інтерес представляють дослідження, присвячені вивченню вільного часу поляків та його впливу на якість життя, адже важливим є аналіз взаємозв'язку між доступністю культурної інфраструктури, задоволеністю культурними пропозиціями та загальним рівнем добробуту населення [14].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Сучасні соціокультурні процеси є предметом активних досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Дослідження

охоплюють широкий спектр тем, від теоретичних засад соціокультурних трансформацій до аналізу конкретних практик та проектів.

Соціокультурна діяльність – це багатогранний процес, спрямований на творчий розвиток особистості, задоволення її культурних потреб та збагачення культурного середовища, яка здійснюється як професійними, так і непрофесійними суб'єктами і включає в себе створення, збереження, поширення та використання культурних цінностей. Соціокультурна діяльність відіграє важливу роль у формуванні культурного середовища та соціальній інтеграції, передбачає не лише збереження культурних цінностей, але й їхнє оновлення та популяризацію. Соціокультурна діяльність здійснюється через різноманітні форми і методи, включаючи освітні, дозвілєві, творчі та інші проекти й спрямована на задоволення культурних потреб різних соціальних груп.

Дослідження соціокультурної сфери є ключовим для розуміння процесів творення, збереження та розвитку культурних цінностей, що дозволяє аналізувати вплив глобальних і національних трендів на культурне життя, оцінювати ефективність культурних політик та розробляти стратегії розвитку культурного сектору.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Борінштейн Є. Р. Особливості соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства: дис...д-ра філос. н.: 90.00.03 / Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2010. 451 с.
2. Вичівський П., Маланюк Т., Орлова В., Дричак С. Сучасні підходи до розуміння сутності управління соціокультурною діяльністю у науковій літературі. Наукові перспективи. № 4 (34), 2023. С. 204–214.
3. Гриценко О. Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне реформування: монографія. Київ, 2019. 467 с.
4. Закон України «Про культуру». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
5. Кочубей Н. В. Соціокультурна діяльність: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2015. 267 с.
6. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурі сучасної України: монографія. Київ: НАКККиМ, 2014. 345 с.
7. Кучин С. П. Сутність та динаміка розвитку соціально-культурної інфраструктури в Україні як об'єкту державного регулювання. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5330&i=14>
8. Любарєць В. В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища: автореферат дис...д-ра пед. н.: 13.00.04 / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2019. 45 с.
9. Петрова І. В. Проектування в соціально-культурній сфері: навч. пос. Київ: КНУКиМ, 2007. 256 с.
10. Спіріна Т. Соціокультурна діяльність, як засіб формування життєвих цінностей молоді у вільний від навчання час. *Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка*. 2013. №11. С. 138–145.
11. Цимбалюк Н. М. Організація та методика культурно-дозвілєвої діяльності. Частина 1. Теоретичні основи культурно-дозвілєвої діяльності: Монографія. Київ: Видавничий центр ДАКККМ, 2000. 267 с.

12. Crisafulli Domenico. Cultural policy and politics of culture in lithuania. Vilnius – european capital of culture 2009, an anthropological view. Santalka: Filosofija, Komunikacija, 2011, t. 19, № 2. P. 35–56.

13. Eesti Kultu urim in isteerium. URL: <https://www.kul.ee/en>

14. Stachura Krzysztof, Strużyna Grzegorz D., Kossakowski Radosławiinne. Kultura odnowa. Badania – trendy – praktyka. URL: <https://nck.pl/badania/raporty/raport-kultura-od-nowa-badania-trendy-praktyka>

15. Košturiak Ján. Inovační kultura. URL: <https://www.mmspektrum.com/clanek/inovace-2015-tema-10-inovacni-kultura>

REFERENCES

1. Borinshteyn, YE. R. (2010). Osoblyvosti sotsiokul'turnoyi transformatsiyi suchasnoho ukrayinskoho suspilstva [Peculiarities of socio-cultural transformation of modern Ukrainian society]. Odesa. [in Ukrainian]

2. Vychivskyy, P., Malanyuk, T., Orlova, V., Drychak, S. (2023). Suchasni pidkhody do rozumynnya sutnosti upravlinnya sotsiokul'turnoyu diyal'nisty u naukoviy literature. [Modern approaches to understanding the essence of managing sociocultural activities in scientific literature]. Kyiv. [in Ukrainian]

3. Hrytsenko, O. (2019). Kulturnyy prostir i natsionalna kultura: teoretychne osmyslennya ta praktychne reformuvannya. Monohrafiya. [Cultural space and national culture: theoretical understanding and practical reformation]. Monograph. Kyiv. [in Ukrainian]

4. Zakon Ukrainy «Pro kulturu». (1992). [Law of Ukraine «On Culture»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> [in Ukrainian]

5. Kochubey, N. V. (2015). Sotsiokulturna diyalnist: navchalnyy posibnyk [Socio-cultural activity: study guide]. Symu. [in Ukrainian]

6. Kopyevska, O. R. (2014). Transformatsiyini protsesy v kulturi suchasnoyi Ukrainy: monohrafiya. [Transformational processes in the culture of modern Ukraine: monograph]. Kyiv. [in Ukrainian]

7. Kuchyn, S. P. (2017). Sutnist ta dynamika rozvytku sotsialno-kulturnoyi infrastruktury v Ukraini yak obyektu derzhavnoho rehulyuvannya. [The essence and dynamics of the development of social and cultural infrastructure in Ukraine as an object of state regulation]. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5330&i=14> [in Ukrainian]

8. Lyubarets, V. V. (2019). Teoriya i praktyka profesiynoyi pidhotovky maybutnikh menedzheriv sotsiokulturnoyi diyal'nosti v umovakh informatsiyno-

osvitn'oho seredovyscha. [Theory and practice of professional training of future managers of socio-cultural activities in the conditions of an informational and educational environment]. Kyiv. [in Ukrainian]

9. Petrova, I. V. (2007). Proyektuvannya v sotsial'no-kul'turniy sferi: navch. pos. [Projecting in the social and cultural sphere: teaching]. Kyiv. [in Ukrainian]

10. Spirina, T. (2013). Sotsiokulturna diyal'nist, yak zasib formuvannya zhytlyevykh tsinnostey molodi u vilnyy vid navchannya chas. [Socio-cultural activity as a means of forming the life values of young people in their free time from studying]. Kyiv. [in Ukrainian]

11. Tsymbalyuk, N. M. (2000). Orhanizatsiya ta metodyka kulturno-dozvillyevoyi diyalnosti. Chastyna 1. Teoretychni osnovy kulturno-dozvillyevoyi diyalnosti: Monohrafiya. [Organization and methods of cultural and leisure activities. Part 1. Theoretical foundations of cultural and recreational activities: Monograph]. Kyiv. [in Ukrainian]

12. Crisafulli Domenico. (2011). Cultural policy and politics of culture in lithuania. Vilnius – european capital of culture. An anthropological view. Santalka: Filosofija, Komunikacija, t. 19, № 2. P. 35–56. [in English]

13. Eesti Kultu urim in isteerium. URL: <https://www.kul.ee/en> [in English]

14. Stachura Krzysztof, Strużyna Grzegorz D., (2017). Kossakowski Radosławiinne. Kultura odnowa. Badania – trendy – praktyka. URL: <https://nck.pl/badania/raporty/raport-kultura-od-nowa-badania-trendy-praktyka> [in English]

15. Košturiak Ján. Inovační kultura. (2015). URL: <https://www.mmspektrum.com/clanek/inovace-2015-tema> [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КУЛІКОВА Світлана Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: історія соціокультурної діяльності в Україні.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KULIKOVA Svitlana Viktorivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Art Education of Volodymyr Vinnichenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: the history of socio-cultural activities in Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2024 р.

УДК 37.015.31:316.42-053.6(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-211-217

КРАСНОЩОК Інна Петрівна –

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9905-6589>
e-mail: ikrasnoshok@gmail.com

КРАВЦОВА Тетяна Олександрівна –

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6892-3739>
e-mail: tankrava@gmail.com